

АГРОБІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ БУРЯКА СТОЛОВОГО

Троян В.В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Буряк столовий був відомий ще древнім грекам і римлянам. На території нашої країни він поширився в 11-16 ст. і в даний час займає близько 6% всієї площі овочевих культур. Обробляють його повсюдно.

Буряк столовий використовують для приготування вінегретів, салатів, гарнірів, борщів, маринадів та багатьох інших страв. Коренеплоди консервують, маринують, сушать. Велике значення буряків обумовлено наявністю в ньому цукрів, вітамінів, ферментів, що сприяють кращому травленню. Вирощування столового буряка, як і інших овочевих культур має свої особливості. Насіння буряків за оптимальних умов проростає протягом 5-8 днів. Одночасно з кореневою системою формується листова розетка, причому значно швидше, ніж у моркві. Вегетаційний період найбільш скоростиглих сортів буряка столового 75-80 днів, пізньостиглих — 150-200 днів. Буряк — холодостійка рослина, але більш вимоглива до тепла, ніж інші коренеплідні рослини. Насіння починає проростати при 5-6 С, оптимальна температура проростання 25 °С. Молоді рослини переносять тривале похолодання, але пошкоджуються заморозками 3-4 С. Листя дорослих рослин витримують заморозки 5-6 С, а викопані коренеплоди — до 2 С. Оптимальна температура для росту і формування коренеплодів 15-25 С.

Буряк — рослина довгого дня. Довгий день прискорює цвітіння і плодоношення. Він же сприяє утворенню стрілкування рослин, особливо при поєднанні з низькою температурою при вирощуванні. Ця рослина більш жаростійка і посухостійка, ніж морква, але для отримання високого врожаю необхідно достатнє постачання рослин вологою. Для буряка найбільш придатні суглинні чорноземи, окультурені дерново-підзолисті, заплавні суглинкові ґрунти, а також торфовища з нейтральною реакцією. Кислі ґрунти і надлишково зволожені непридатні. У сівозміні буряк розміщують на 2-3-й рік після внесення гною. Кращі попередники — огірок, капуста рання, цибуля, картопля рання. Ґрунт обробляють так само, як під моркву.

Висівають буряк після моркви, коли ґрунт прогріється до 8-10°C. На півдні застосовують літні посіви (перші числа червня) після редиски, цибулі на зелень і інших зелених культур. Посів однорядковий рядовим способом з міжряддями 45 см або стрічковим за схемою 20 +50 см, 26 +26 +26 +62 см, на грядках — 32 +32 +62 см. Глибина посіву 3-4 см.

Норма висіву залежить від підготовки насіння до посіву. Некаліброване насіння висівають при нормі 12-15 кг/га, каліброване — 6-8 кг/га. Перед посівом насіння обробляють розчином мікродобрив і протруюють. Проріджують сходи машинами УСМП-2, 8 А, УСМП-3, 4А. На посівах буряків у боротьбі з бур'янами застосовують гербіциди бетанал, пірамідон та інші. Ведуть боротьбу з шкідниками і хворобами, в посушливі періоди поливають. Решту прийомів догляду такі ж, як і за морквою, з тією лише різницею, що полив буряків проводять меншими нормами, так як буряк більш посухостійка культура. Підгодовують в період зростання органічними (водний розчин гною 1:5) і мінеральними добривами. На 1 м² аміачної селітри вноситься 5 г, сульфат-амонію — 7,5 г, сечовини — 4 г, калійної солі — 10 г.

Буряк прибирають з листям, коли коренеплід досягне діаметру 2-5 см. Основне збирання проводять восени до збирання моркви. Підкопуються коренеплоди бурякозбирачами, а на грядках — вибирають вручну, складають у купи, обрізають бадилля, очищають від землі, сортують, пакують у тару і вивозять з поля. За ГОСТом коренеплоди столового буряку повинні бути свіжими, цілими, без тріщин, неушкодженими, з соковитою темно-червоною м'якоттю, діаметром 5-14 см, з довжиною черешків не більше 2 см. Таким чином, столовий буряк — одна з найпоширеніших і невибагливих овочевих культур, вирощуваних практично в будь-яких ґрунтово-кліматичних умовах.

Єдине, що необхідно враховувати при вирощуванні столового буряку, так це кислотність ґрунту і глибина залягання ґрунтових вод: кислі ґрунти і близьке залягання ґрунтових вод непридатні для столового буряку. Хороші попередники під буряк — це представники сімейства пасльонові, гарбузові, лілейні. У той же час повторні посіви буряків по буряках неприпустимі, оскільки це призводить до накопичення хвороб і шкідників. Догляд за посівами столового буряку зводиться до неодноразового проріджування, обприскування пестицидами проти шкідників і хвороб, обробки ґрунту для боротьби з бур'янами. Посів столового буряку проводять пізніше, ніж моркви, а збирання, навпаки, раніше, оскільки буряк відрізняється меншою морозостійкістю, ніж морква. Столовий буряк широко застосовується в дієтичному харчуванні: для страждаючих захворюваннями нирок, печінки, кишечника, гіпертонією, атеросклерозом і т.д. Вживають коренеплоди буряка у вигляді салатів, борщів, соку, квасу. Нестандартні коренеплоди буряка і бадилля використовуються на корм худобі.

БІОЕКОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РІДКІСНИХ ВИДІВ РОСЛИН ОКОЛИЦЬ С. ПОЛУЗІР'Я (НОВОСАНЖАРСЬКИЙ РАЙОН ПОЛТАВСЬКА ОБЛАСТЬ)

Шапаренко І.Є.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Охорона та збереження генофонду рідкісних і зникаючих видів рослин стала однією із пріоритетних проблем сучасності. Велике занепокоєння викликає стрімке перетворення рослинного світу внаслідок антропогенного впливу, зокрема навколо населених пунктів, що призводить до зникнення природних екосистем і заміни їх новими — порушеними, трансформованими та флористично збідненими. Важливе значення для розуміння причин рідкісності та вразливості видів флори, обмеженості їх поширення має комплексне вивчення біологічних та еколого-ценотичних особливостей з метою розробки подальших заходів для їхньої охорони.

Метою нашого дослідження було встановлення біоекологічних особливостей рідкісних видів рослин в околицях села Полузир'я Новосанжарського району Полтавської області.

Село Полузир'я розташоване в долині одноіменної річки, правій притоки р. Ворскла. В адміністративному відношенні цей населений пункт включає в себе (без чітких меж): с. Полузир'я, с. Дмитренки та с. Бондури. В геоморфологічному плані — займає низинну рівнину. Північні, південні та східні околиці лежать на пологих схилах, західні — представлені при-